

A stylized illustration in a folk-art style. A cowboy in a dark shirt, pants, and a wide-brimmed hat stands with his back to the viewer, looking towards a large, bright yellow full moon. To the left, a dark house with a few lit windows is nestled among dark, spiky trees. A vibrant rainbow arches across the sky. In the upper right, a small brown and orange bird with a white breast patch is perched on a branch. The bottom of the image is filled with dark, leafy plants and clusters of small purple and pink flowers. The text 'ELISABETH BERG' is centered in white, bold, sans-serif capital letters, with a thin white horizontal line underneath it.

ELISABETH
BERG

ZPOVĚDNÍ
KLUB

ZPOVĚDNÍ KLUB

Copyright © 2019 by Elizabeth Berg

Všechna práva vyhrazena.

*Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Translation © Karolina Limrová, 2024

Cover © Kateřina Boudriot Bažantová, 2024

© DOBROVSKÝ s.r.o., 2024

ISBN 978-80-277-5098-6 (pdf)

ZPOVĚDNÍ KLUB

Elizabeth Berg

přeložila Karolina Limrová

Obsah

Tak to vyklopte, děvčata.	9
Za dlouhých nocí.	23
Muž na útěku.	25
Laskavost.	37
Nejvyšší čas.	49
Vítejte v klubu.	57
Čas šerfíků.	67
Snídaně v Kurníku.	83
Rande u večeře.	89
Na cestě domů.	99
Mea culpa.	107
Blíž.	121
Pravidla klubu.	131
Pokusy.	139
Děšť je dar.	149
Enyky benyky kliky bé.	163
Vidíš to, co já?.	169
Objev.	175
Rozhodnutí.	179
Překvapení!.	183
Návštěva.	189
Jémíne.	203

Cena koláče.	207
Říkám ti to tak, jak to je.	213
Ráda jsem vás poznala.	217
Maličkosti, které znamenají mnoho.	223
Takovou, jaká jsi.	229
Nechat hezky na pokoji.	235
Sedmé přikázání.	241
Nabídka se přijímá.	247
Věc, o které nebudeme mluvit.	255
Co se stane ve Vegas, nemusí nutně zůstat ve Vegas.	265
Co vidí miminka.	277
Všechno, co potřebujeme.	283
Jaké nádherné ráno!	291
Poděkování.	295

*Pro Phillis Florinovou
a Marianne Quashovou*

Mystická učení
nedokážou zbavit bolesti.
Říkají, tady je tvůj život.
Co s ním uděláš?

Yehoshua November
Two Worlds Exist

Tak to vyklopte, děvčata

JOANIE BENSONOVÁ CHYSTÁ ČERNÝ DORT PRO ZPOVĚDNÍ klub. Připadá jí to příhodné, protože je hutný, záhadný a plný podivných malých kousků překvapivých přísad. Na ten nápad ji přivedlo zhlédnutí *Belle z Amherstu*. Joanie si hru nesmírně užila, ale nebylo to pro její poselství hlásající, že „pravda musí vyjít najevo postupně“. Ačkoli když se nad tím zamýšlí teď, neodpovídá to snad filozofii Zpovědního klubu? Ale ne, o Emily Dickinsonovou kroužící po jevišti v bílých šatech a trousící verše, na něž ostatní diváci reagovali tichým zalapáním po dechu, tady vůbec nešlo. Joanie nemohla odtrhnout oči od toho dortu, který Emily pekla. V rychlém sledu ze sebe vychrlila seznam přísad, ale člověk samozřejmě nečeká, že si bude v potemnělém divadle potřebovat zapsat recept. Joanie si navíc nebyla tak úplně jistá, že to byl recept skutečný. Jenže divadlo po představení uspořádalo velice pěknou věc: podávalo divákům černý dort. Joanie jeden kousek dostala a byl vynikající.

Když pak jela se svou přítelkyní Gretchen Buckwalterovou domů, nemohla se dočkat, až sjedou z dálnice, aby se mohla rozpovídat. (Joanie byla lepší řidičkou než Gretchen, protože uměla odbočit i vlevo. Gretchen totiž raději objela celý blok, aby mohla odbočit doprava.) Jakmile se ale ocitly na dvouproudé silnici vedoucí do Masonu a jely kolem rozlehlých polí, Joaniino křečovitě svírání volantů poněkud povolilo. Řekla Gretchen, že vypátrá recept na černý dort a připraví ho pro Zpovědní klub, který – kdyby to náhodou zapoměla – se koná ve středu u ní doma.

„Cože?“ podivila se Gretchen. Moc ji neposlouchala, protože se snažila zachytit svůj odraz v bočním zrcátku, ačkoli už nebylo moc světlo. Gretchen je šedesát devět let a patří k oněm někdejšími kráskám, které se nedokážou vyrovnat s tím, že ztratily kouzlo. Přiznala se, že kdyby si nemyslela, že by ji Bůh potrestal smrtí na operačním stole – a kdyby si to mohla dovolit –, nechala by si udělat každou plastickou operaci, která existuje. Od hlavy až k patě. Uvědomuje si, že je v tomto ohledu značně povrchní, ale svým způsobem si to užívá. A kromě toho je přesvědčená, že její posedlost pěkným vzhledem napomáhá úspěchu jejího obchodu pojmenovaného Na první pohled. Tento butik je zaměřený na ženy jistého věku, které – jak říká Gretchen – ještě nepřestaly bojovat. Má tam spoustu nabíraných a našasených věcíček, které dokážou zakrýt řadu nedostatků. Prodává také šátky v sytých barvách, které jako by volaly: „Haló! Tady jsem! Podívej se na mě!“

Kabinky v jejím obchodě mají závěsy, které sahají až na zem, a personál má přísně zakázáno je rozhrnout.

Pokud zákaznice potřebuje jinou velikost, z nitra kabinky se pouze vynoří její ruka, ale teprve ve chvíli, kdy je připravena chňapnout po dalším ramínku. Osvětlení je tam dostatečné, ale zároveň milosrdné, protože se používají výhradně růžové žárovky. Podlahy pokrývají tlusté koberce a bílé kožené lavice, na nichž se v obchodě sedí. Nepatří k oněm maličkým křehkým židličkám, které obvykle bývají v kabinkách k vidění. A nejlepší ze všeho je, že tam vždy hraje příjemná hudba a pro případ, že byste potřebovali zahnat šok z pohledu do velkého zrcadla odrážejícího celé vaše tělo oblečené jen ve spodním prádle, je k dispozici také víno.

Joanie je ale na rozdíl od Gretchen odjakživa spokojená s tím, že vypadá zcela obyčejně. Komu na tom záleží? Vypadá přece přátelsky! A je přátelská! Dodnes nosí mikádo, které měla už na střední škole, a vyhýbá se používání make-upu, tedy až na řasenku a růžovou rtěnku. Disponuje velkýma očima a pohledem, který jako by říkal: „Ahoj, vy *tam*!“ Nadváha jí nevádí. O Gretchen, která neustále drží dietu, odmítá se vzdát rudé dlouhé hřívy a velkých kruhů v uších, si myslí, že je tak trochu blázen. Ale její přítelkyně má i dobré stránky. A dobré nebe, vždyť už se spolu přáteli od doby, kdy se na střední škole setkaly při nacvičování muzikálu *Jižní Pacifik*. Gretchen, která byla v té době v maturitním ročníku, získala hlavní roli Nellie, zatímco Joanie, jež teprve nastoupila do prváku, ztvárnila jednu z domorodých dívek v bikinách a rákosových sukních vyrobených z papírových proužků nabarvených na zeleno. Pomáhala Gretchen s učením role a zkrátka si skvěle sedly, přestože se

jim zdálo, že je mezi nimi závratný věkový rozdíl, který byl nyní zanedbatelný.

„Co jsi říkala?“ zeptala se Gretchen Joanie a ta zopakovala, že se chystá upéct černý dort, o němž mluvila Emily Dickinsonová. Dodala, že zajde do knihovny, kde kdysi pracovala, a pokusí se najít recept. Joanie si k návštěvě knihovny ráda hledala různé záminky. Obzvlášť se jí líbilo, když se objevil nějaký dlouholetý čtenář a poctěskl si, že ji tam postrádají.

„A to sis z toho představení odnesla jen tohle?“ zeptala se Gretchen. „Ten dort?“

Ona sama se během hry změnila v dokonalou plačku. Hrud' se jí divoce zvedala a z očí jí valilo tolik slz, že si je čas od času musela osušit do kuličky zmuchlaným papírovým kapesníčkem. Byla také první, kdo vyskočil na nohy, když začal potlesk. Což si herečka jistě zasloužila. Dobrý bože, všechny ty verše, a tolik citů. Joanie ale poněkud rozladilo, že musela sebrat svůj kabát a kabelku a ztěžka se opřít o opěrku, aby mohla vstát, což pocítily obzvlášť její lokty, protože ačkoli je jí teprve pětadesát, trpí příšernou artritidou. Potom musela přetrpět přehnaně dlouhý – protože podle ní byl skutečně přehnaný – potlesk publika. (Jeden člověk dokonce zvolal: *Brava!* S protahovaným *r*, pro lásku boží!) Aplaudovalo se dál a dál a Joanie už bolely ruce, ale kdo by chtěl ostatním kazit náladu a přestal tleskat jako první, že?

Takové věci se vám stanou, když vytáhnete paty z poklidného malého městečka Mason v Missouri a řídíte celou cestu až do Columbie, kde ze sebe všichni dělají kdoví co, dokonce i obsluha v restauraci. „Dobrý večer,

jmenuji se Thaddeus a dnes večer budu vaším číšníkem. Mohu vám pro začátek nabídnout jeden z našich proslulých koktejlů?“ A potom ty hloupé manýry, že si ani nezapíše její objednávku, což Joanie pokaždé ohromně znervózní. Je jí mnohem příjemnější pozdrav, jímž ji počástuje obsluha v restauracích, které navštěvuje v Masonu. „Vida, kohopak tu máme. Jako obvykle?“

I tak by si ale člověk měl čas od času okořenit život trochou kultury. S místním fotbalovým klubem, letní promenádní kapelou a kuřecím salátem s čekankou po francouzsku si nemůžete vystačit věčně. Joanie se také každý měsíc účastní veřejného předčítání poezie v knihovně, ale v tom je kvůli Grace Haddockové a jejím nesrozumitelným aliteracím víc charity než kultury. *Aliterace báseň nedělá*, myslí si Joanie, a soudě podle skřípajících zubů a založených rukou zbylého osazenstva, kdykoli se Grace zmocní pódia, není jediná. Vlastně se dá říct, že většina básní, které účastníci předčítání recitují, není moc dobrá. Joanie přesto pokaždé, když se z takového setkání vrací domů, musí přemýšlet o něčem, co slyšela. Jeden muž například psal o svém prvním polibku. „Rty měkké jako okvětní plátky,“ vyslovil plaše se sklopenou hlavou a Joanie v tu chvíli uvnitř úplně roztála, což byl jasný důkaz, že i ona je velice romanticky založená, bez ohledu na to, co o ní tvrdí ostatní. (Ve Zpovědním klubu si jednou povídaly o prvních láskách a kdosi prohlásil, že Joaniinou první – a jedinou – láskou byla Deweyova knihovnická soustava.)

Ten básník tehdy večer říkal ještě něco dalšího, mluvil o očích zářících ve tmě, a Joanie o takových věcech,

jako jsou první polibky nebo mladistvé oči, moc ráda přemýšlí. Připomnělo jí to její první polibek, ke kterému došlo ve sklepě, a, můj bože, stalo se to s bratrancem, což by nikdy nikomu nepřiznala, a doufala, že ani on. Naštěstí už nebydlel v Masonu. Kdykoli si na ten polibek vzpomene – a mimochodem to byl ten nejlepší, jaký zažila, všechno se v ní sevře. Není to snad smutné, když svůj nejlepší polibek zažijete ve dvanácti letech? Kdyby to tehdy tušila, nejspíš by to vzdala. Ale život přece není jen o sexu, obzvlášť v jejím věku. Cítí, že právě prožívá přelomové období. Už není mladá, ale ještě ani stará, jenže stáří bylo vodami, do nichž už sama co nevidět vstoupí. Ale teď ještě ne. Zatím. Je ráda, že má spoustu mladších přátel. S Gretchen se shodly na tom, že je velice prospěšné obklopovat se mladšími lidmi. Tak nějak se to na vás projeví. Joanie například začala používat slovo *totálně* a vůbec se přitom necítí trapně. Gretchen tak daleko zatím nedospěla, ale občas o něčem řekne, že to bylo *cool*. Dokonce tvrdí, že tohle slovo vynalezla spíš její generace než ta současná. No vida.

Zpovědní klub vznikl vlastně úplnou náhodou. Kdysi to býval Klub třetích sobotních večerů, založený osmi ženami ve věku mezi třiceti a sedmdesáti, které se daly dohromady na lekcích pečení s Iris Wintersovou. Jakmile se dostatečně sblížily, začaly se vzájemně svěřovat s věcmi, které se jim v životě nepovedly. Jak samy říkají, brzy se z toho stal zvyk a po nějaké době se rozhodly, že se začnou scházet častěji, tedy dvakrát do měsíce, nebo i jednou týdně. Na každém setkání se některá z nich svěřila s něčím, co udělala špatně, ať to bylo v poslední

době, nebo před dávnou dobou. A díky těmto zpovědím se podobně jako v kostele cítily lépe, protože na konci každého setkání celá skupina jednohlasně zvolala: „Odejdi v pokoji a radosti“, což jsou velice mocná slova, ať už jste jakéhokoli vyznání. Někdy vás taková slova dokážou i rozplakat.

Nejstarší členka klubu, sedmasedmdesátiletá Leah Shortová, vypila na jednom setkání během večeře – kde Gretchen podávala empanady, enchilady, a dokonce i broskvový dort – příliš mnoho margarit a s přiopilým máváním rukou zamumlala: „Odejdi v pokoji a broskvi.“ Hned následující týden si na setkání někdo přinesl broskvové zbarvený šátek a stala se z toho tradice. Jakmile je někomu odpuštěno, vezme si broskvový šátek, který následující týden zase přinese pěkně vypraný v ruce, vyžehlený a připravený pro další hřišnici.

Nikdy je nepřestalo udivovat, k čemu se lidé doznávají. Existuje rčení, které kdosi pronesl na jednom z prvních setkání: *Pravda je vždycky zajímavá*. A platí to i pro upřímné doznání. A nemuselo to být nutně tím, že šlo o zajímavý hřích. To kouzlo spočívalo v ochotě prohlásit: *Tak. Dobře se podívejte, jak jsem nedokonalá*. Pak ze sebe totiž máte mnohem lepší pocit.

Setkání Zpovědního klubu si jen zřídkakdy nechal někdo ujít. Joanie má ale pocit, že musí dohlížet na to, aby byly všechny v obraze. Pokud na vás přišla řada, abyste se z něčeho vyznala, pak byste měla přijít a udělat to.

Rosemary Dolmanová se jednou přiznala, že si brala sušenky z regálu v Bettermanově obchodě, ochutnávala je, ohodnotila a pak je vracela zpátky na polici.

Když to Rosemary vyprávěla, všechny ženy se smály a ona řekla: „Musím říct, že mě taková reakce překvapila. Já sama jsem z toho rozrušená a nikdy jsem to nikomu neprozradila. Doufala jsem, když se s tím svěřím tady, dočkám se soucitu a třeba i nějaké rady! Mám pocit, že to vlastně je krádež. Ba co hůř, zní to jako něco, co by dělal někdo poněkud... narušený. Mám strach, že stárnu a stává se ze mě podivínka, jako byla moje teta Pookie, která už je úplně mimo, ale na rodinných večerech se nese jako nějaká královna. Všichni kolem se ze všech sil snaží udržet zavřenou pusu, aby nevybuchli smíchy.“

„Kolik že ti je?“ zeptala se Dodie Hicksová, které je přes sedmdesát, ale odmítá upřesnit, jak moc přes to vlastně je. „Nejsem žádná venkovanka, ale velkoměstské děvče. Až dospěju k velké osmičce a nule, uspořádám okázalou oslavu s mladými tanečníky.“

Dodie si dodnes barví vlasy na temně černou. Její tvář kvůli tomu působí znepokojivě bledě. Také si maluje uhlově černá obočí, nosí černou řasenku v kombinaci s modrými stíny a používá tolik tvářenky, že podle Gretchen vypadá, jako by jí někdo dal facku. Ve jménu přátelského ducha to Dodie i řekla a ta ve stejném duchu odvětila, aby si hleděla svého. Dodie také dosud kouří, ačkoli je dost zdvořilá a dělá to jen venku, a to dokonce i během zimních dnů. Kupuje si ale cigarety bez filtru a pokaždé dělá tu odpornou věc, že si z jazyka odstraňuje kousky tabáku a přitom mlaská.

Toho dne, kdy se Rosemary přiznala, že se bojí stárnutí, a Dodie se jí zeptala, kolik jí vlastně je, se Rosemary na dlouho odmlčela. Patří totiž k těm ženám s elegantní

stavbou lícních kostí, které si s fanatickou důsledností natírají na obličej nesmyslně drahé krémy z placenty, a nosí všechny ty krásné šperky, které jí daroval manžel, jenž je v Masonu jediným prodejcem aut. Jeho obchod se jmenuje Dolmanův chevrolet (a na reklamní ceduli má napsáno: POKUD NEPOTŘEBUJEŠ CHEVYHO, PAK NEPOTŘEBUJEŠ AUTO). Rosemary by nejspíš vypadala úchvatně, i kdyby právě ležela v rakvi, ale když se jí Dodie zeptala na věk, zabodla do ní oči, vyzývavě zvedla bradu a pronesla: „Bude mi šedesát.“

„Kdy?“ zjišťovala Dodie. Všechny totiž měly rády oslavu narozenin. A dorthy.

„Za rok a půl.“

Po chvíli zmateného ticha se znovu ozvala Dodie. „Takže ti bude padesát devět, ne?“

„Prostě to už chci mít za sebou,“ řekla Rosemary. „Prostě každému odpovídám, že mi bude šedesát.“

„Jde o to,“ přihlásila se o slovo Anne McCraeová, která nedávno oslavila sedmdesáté čtvrté narozeniny a při té příležitosti přinesla ten nejrozkošnější dort (který měl podobu jejího pudla), „že jsi ty sušenky vracela zpátky na polici, ne? To nic není. Vlastně si myslím, že si to ten obchod tak trochu zaslouží. Jsou to děsní snobi. Jejich regály jsou tak načínčané, že se jich člověk málem bojí dotknout. Stojíš před policií se sýry a máš pocit, že se na tebe dívají a tajně si o tobě šuškaří. Ve francouzštině. A kdykoli tam pořádají ochutnávky, všechno nakrájí na titěrně malé kousky a pak tě sledují jako ostríži, jestli si nejdeš pro přídavek. A všechno mají příšerně předražené!“

„To je pravda,“ souhlasila Rosemary. „Myslím, že to bylo částečně kvůli tomu. Ty sušenky prodávají za dvanáct dolarů. Dvanáct! Myslela jsem, že za tu cenu to musí být něco úžasného, a navíc byly z Evropy, a tak jsem si je hodila do košíku. Dostala jsem hlad, takže jsem si pak jednu vzala, jenže ona byla *hnusná*. Nechtělo se mi platit dvanáct dolarů za sušenky, které rovnou vyhodím, a tak jsem je vrátila na polici. Okamžitě jsem se za to tak zastyděla, že jsem odtamtud utekla a naplněný košík nechala košíkem. Což byl asi taky hřích.“

„To tedy není,“ řekla Anne. „Lidé to dělají neustále. Nejspíš se prostě jednalo o případ nouze.“

„Ale já jsem tam měla i kuřecí prsa!“ zvolala Rosemary.

„Obchod má určitě pro takové situace pojištění.“

„A pokud jde o obavy, že ses zachovala podivínsky,“ vložila se do toho Leah, „nemáš tušení, o čem mluvíš. Až skutečně zestárneš, opravdu se začneš chovat stařecky a legračně. A budeš nosit inkontinenční vložky.“

Rosemary spadla brada. Pokud nějaká žena dokázala vypadat atraktivně i s pusou dokořán, pak to byla ona. „Ach můj bože,“ vydechla tiše. A se slzami v očích dodala: „Asi se mi už nechce žít. Jestli se mi to už začíná dít, tak už mi to nejspíš stačilo.“

Potom následoval takový výbuch rozzuřeného jednohlasého nesouhlasu, že si Rosemary založila ruce na prsou a zahanbeně zmlkla.

„Abys věděla, Rosemary, tohle nebylo žádné doznání,“ prohlásila po chvíli Toots Monroeová.

Toots je rozhodná, praktická a oddaná pastelově laděným kalhotovým kostýmům a sponám ve tvaru zvířátek s drahokamy vykládanýma očima. Vždycky mívá dobrou náladu. Je jí čtyřicet sedm a vypadá o dobrých pět let mladší. Má úžasnou pleť, nádherné blond vlasy, které nosí ostříhané do splývavého mikáda s ofinou na stranu. Nedávno byla zvolena do městské rady a vyzařuje z ní aura duchapřítomnosti. Je to velmi uklidňující. Je to jako setkat se s mužem, který umí všechno spravit, ale nemusíte se přitom bavit s mužem. (Toots říkává, že muži by se měli podobně jako vysavače držet zamčení v komoře a vypustit ven, jen když je jich zapotřebí.) Nemá hudební sluch, ale není nikdo, kdo by ji neměl rád. Nikdy záměrně neudělá nic, co by někomu ublížilo, a ať už potřebujete cokoli, na ni se můžete obrátit.

Toots řekla Rosemary: „Přiznání je, když mluvíš o něčem, co jsi udělala špatně. Odmítnout platit za něco, co ti nechutná – a no dobrá, vrátit to zpátky na polici –, to žádný hřích nebyl. Bylo to jen neslušné.“

Rosemary se natáhla pod židli pro kabelku. „Už musím jít.“

„To tedy nemusíš,“ opáčila Joanie. „Jsi prostě naštvaná. A je ti trapně. Pojdme si o tom promluvit.“ A to také udělaly. A Leah potom zcela mimo pořadí předložila vlastní zповěď o tom, že kradla peníze z košíku na sbírku. Předstírala, že tam něco dává, ale ve skutečnosti si brala.

„To je vážně hrozné,“ řekla Karen Lungrenová, jež byla koneckonců manželkou kazatele od Dobrého

pastýře. Ale když se pak zeptala, v jakém kostele se to stalo, a Leah odpověděla, že v katolickém, Karen odvětila: „Aha, tak to je pak v pořádku.“

Karen je nejmladší členkou Zpovědního klubu a je jí teprve třicet pět. Má atletickou postavu a disciplinovanou povahu. Obvykle spíš mlčí a je opatrná. Je to očividně řádná žena, jedna z těch, které po použití pokaždé složí ubrousek do dokonalého čtverce. Máte z ní pocit, že si stele postel, jakmile z ní ráno vstane. Čas od času z ní ale nečekaně vypadne sprosté slovo a potom se horečnatě omlouvá. Skupina jí to vždy odpustí, ale Karen musí vložit dolar do omluvné sklenice. (Kdykoli se částka ve sklenici vyšplhá na dvacet dolarů, dají peníze knihovně na nákup nových knih.)

Toho dne, kdy se Rosemary přiznala k ochutnávání sušenek a dámy se už chystaly jít domů, řekla Karen: „Tak trochu jsem přemýšlela. Navrhuji, abychom své zpovědi rozšířily na věci, za které se obecně stydíme. Nemusí to být přímo hříchy, ale zkrátka takové to něco, co ve vás zůstalo a trápí vás to.“

„Přesně tak,“ souhlasila Rosemary.

„Dobře,“ přidala se Toots. „Je tu návrh, abychom naše zpovědi rozšířily na zahanbující věci. Je někdo pro?“

„Já hlasuji pro,“ řekla unaveně Anne.

„Všechny souhlasíme?“ zeptala se Toots. Všechny ženy zvedly ruku.

„Je někdo proti?“ dodala. „Toots. Všechny jsme zvedly ruku!“ durdila se Joanie.

„Návrh tedy byl odsouhlasen a setkání končí,“ přikývla Toots a klepla lžící o stůl jako soudcovským kladívkem.

Samozřejmě věděly, že se většinou chovají pošetile. A užívaly si to, protože občas si prostě potřebujete ulevit. Proboha. Potřebujete něco na odlehčení a také se potřebujete nacházet na správné straně žlutě zářícího okna jídelny. Potřebujete patřit na místo, kde jste jednoznačně vítáni a můžete si dovolit vyzout boty.

Za dlouhých nocí

IRIS WINTERSOVÁ STEJNĚ JAKO VĚTŠINA LIDÍ OBČAS PROŽije noc, kdy se jí nedaří usnout. Nestává se to často, ale pokud k tomu dojde, dobře ví, že nemá cenu s tím bojovat. Jako když byla ještě malá a matka stála pod schody a ječela na ni, aby vstala z postele a šla do školy. S tím se také nedá bojovat, ať už jsou vaše důvody jakékoli. Irisina matka byla přísná bráhmanka s modrou krví, která všechny problémy od bolestí hlavy až po zlomené srdce řešila větou: *Ale jdi ty, všechno bude v pořádku.*

Iris na problémy s nespavostí používá jednoduchý recept. Popíjí u kuchyňského stolu čaj a rozhlíží se kolem po věcech, které v měsíčním světle mění tvar. Například kuchyňská záclona vypadá jako látka na oděv nějaké víly. Jindy si čte nebo začne uklízet. Vyhodí všechny ty nesmysly, jako jsou absurdně malé spínací špendlíky určené na připnutí cenovky, o nichž si Iris za denního světla myslela, že se můžou *na něco* hodit. (Dobrá hospodyňka i pro pírkó přes plot skočí...)

Dnes v noci ale sedí v křesle v ložnici se svým kocourem Homerem na klíně, hledí do prázdné ulice tam dole a bezmyšlenkovitě si natáčí pramen vlasů na prst. Trápí ji nesouvislé otázky ohledně toho, kde je a proč, smíšené s obavami, jak to s ní vlastně dopadne. Věci, o nichž za denního světla nemá žádné pochybnosti, se za nocí, jako je ta dnešní, zdají podivně neuchopitelné. Dokonce i pokud jde o to prosté potěšení z lekci pečení, které v Masonu pořádá. Tohle malé městečko se už naučila nazývat svým domovem, jenže to všechno najednou zmizí a jí se kdesi v hlubinách mozku ozve jakýsi cynický hlas, který se nad takovou myšlenkou ušklíbá. Jako by jí někdo pod nohama podtrhl základní kámen, který ji držel pevně nohama na zemi, a ona se najednou plná pochybností vznáší ve vzduchoprázdnu. A aby toho nebylo málo, zaplaví ji i ta zvláštní touha, která ji provází po celý život. Není to touha po něčem, co by dokázala pojmenovat, spíš po něčem, co zatím nezná.

Co tedy Iris udělá? Popadne notebook a začne plánovat další lekci pečení. Když si čokoláda dá rande s arašídovým máslem. Najednou zahřmí a na střechu s rachotem dopadají dešťové kapky. Iris přestane psát a vzhledne. Napadne ji, že je to čistě pudová reakce, něco, co lidstvo provází už od počátku. Jakmile začne pršet, vždy se zadíváme vzhůru. Už jsme to viděli bezpočtukrát, ale pokaždé je to jiné. Jako bychom se sami sebe ptali, co se stane tentokrát.

Muž na útěku

JOHN ZNAL NA TOM STARÉM MÍSTĚ VŠECHNY TY DROBNÉ úkony, které tvořily každodenní rutinu. Bylo to tím, že v Chicagu to byl on, kdo je vytvářel. Pozdní snídaně v McDonaldu na State Street, kde vás nechají na pokoji. Ke stolku v prvním patře se jich pokaždé vměstnalo šest: Hrdá Mary, která nebyla hrdá vůbec na nic, Fred Astair, který nedokázal ujít ani krok, aniž by zakopl, Vlasáč, co byl úplně plešatý, Génius, který géniem rozhodně nebyl, Čára, co měřil sotva metr a půl, a John, který nesnášel přezdívky, protože si jich v době dospívání užil až moc. Když kdosi navrhl, že by si mohl nechat říkat alespoň „Seržo“, jako odkaz na službu ve Vietnamu, John mu věnoval dlouhý pohled.

Ale ano, všichni se tehdy scházeli v mekáči a dělali se o cokoli, co si ze společné pokladny mohli dovolit. Potom se vydali do knihovny, kde si šel každý po svých. Daly se tam číst noviny, časopisy i knihy nebo jste si mohli zasurfovát na internetu. Dokonce nabízeli možnost účastnit se přednášek. John se jednou nechal

vyhecovat a zašel si na přednášku o opeře. A víte co? Bylo to docela super. Chlápkovi, který přednášel, se hrozně třáslu ruce. Pro něco takového měl John pochopení. A ty písničky, co jim hrál – árie –, byly tak krásné, že vás to skoro skříplo. Mohli jste se přihlásit i do různých lekcí, které byly úplně zadarmo, ale zkusil to jen Vlasáč. Jednou se o Vánocích naučil postavit domeček z perníku a taky se o něj s nimi rozdělil. Tedy hned po tom, co v soukromí snědl střechu a gumové bonbóny na ozdobu.

Pro lidi bez domova byla knihovna jako země zaslíbená. Mohli jste se zahrát a trochu si odfrknout. Sedělo se tam na pohodlných křeslech. A taky jste se mohli drobet umýt, ale to jste museli dělat jen opatrně. Nelíbilo se jim, když se bezdomovci chodili mýt na záchodky. Neměli rádi bezdomovce omotané v hadrech jako mumie, s nohama navlečenýma v botách z pytle na odpadky a izolepy. Děsilo to prý malé děti. Taky se jim nelíbilo, když bezdomovci smrděli. To vás potom tiše vyzvali, abyste se rychle klidili pryč. Dali vám přitom seznam míst, kam jste si mohli zajít do sprchy. Nejspíš netušili, že pokud si člověk zajde do sprchy na takových místech, tak teda hodně štěstí.

John vyrůstal s matkou, která dbala na to, aby vždycy vypadal jako ze škatulky. Nebyli žádní boháči, to ani omylem. Dokonce se nedalo ani říct, že by byli zajištění. Matka se ale starala o to, aby byl John čistý a měl vyžehlené šaty. Taky dbala na to, aby byl zdravý. Chodil na pravidelné prohlídky k doktorovi a vodila ho tam, kdykoli byl nějak nemocný, ačkoli sobě něco takového rodiče nedopřáli. Dvakrát do roka John chodil k zubaři.

Jmenoval se doktor Cornelius Standard a stálý přísun pacientů si zajišťoval tím, že dával dětem na konci každé prohlídky lízátka. A pokud jde o americkou armádu, mohli jste si stěžovat na ledasco, ale zdravotní péči tam měl John dobrou. Takže když se mu nakonec všechno v životě rozpadlo a on žil častěji na ulici než mimo ni, stále se udržoval v čistotě. Mnohdy vypadal dokonce lépe než mnozí lidé, co znal, kteří měli domov. Byl ochoten utratit peníze za veřejnou prádelnu a výměnou za oholení a zástřih vlasů zametal v holičství. Využíval zubní ordinace, které nabízely služby zdarma. No zdarma, čekalo se tam od vás, že projevíte vděčnost, ale výsledky bývaly většinou celkem slušné. Pokud šlo o mytí, měl John tajemství, o které se s ostatními nepodělil, protože by mu to zkazili. V některých hotelích totiž měli plavecký bazén, který mohl docela dobře posloužit k vykoupaní, a zkraje odpoledne tam bývalo prázdno. Do takového hotelu stačilo vejít, jako byste tam patřili. To bylo to hlavní. Tvářit se, jako byste věděli, že víte, co děláte, a stejně jako všichni kolem vypadat uspěchaně a nervózně. Občas se mu dokonce poštěstilo ukrást něco z vozíku pokojské, ale to byl jen takový bonus.

Občas – a nebylo to tak ojedinělé – ho nějaká žena vzala k sobě do bytu, aby se osprchoval. „Vy svým vzhledem asi dokázete zapůsobit, že ano?“ zeptala se ho jedna z nich. Byla to moc milá žena, sociální pracovnice. Připustil, že v tomto ohledu si nemůže stěžovat. Někdy.

V knihovně by se nemělo spát, ale spousta lidí si tam zdřímla. Pokud jste ale spali příliš dlouho, nahlas jste chrápali nebo jste usnuli v kabině na záchodě, tak vás

vyrazili. V létě to nebyl žádný problém. Prostě jste šli ven a našli si místo někde v parku. V zimě jste se ale ze všech sil museli udržet vzhůru. Procházet se. Pokecat si s přívětivým knihovníkem. (Ale pozor na to, kdy toho začne mít dost, opře se, zatěká pohledem někam přes vaše rameno nebo začne větu slovy: „Fajn, a co jako...“) Mohli jste také posedět s partou jiných bezdomovců, ale takový pokec se obvykle zvrhl v nadávání na úředního šimla, který vám odmítl poskytnout věci, na které podle zákona máte nárok.

Když knihovna večer zavřela, dalo se zajít do některých barů. Hrdá Mary pokaždé vešla jako první. Byla to velice hezká žena, která stejně jako John dbala na čistotu, takže jim pomáhala rozpustit ledy. Ostatní ji následovali jako vagóny za lokomotivou. V některých podnicích jim dali jídlo zdarma: vejce natvrdo, sýr a nějaké krekry. Pokud jste toho nesnědli moc, dostali jste i trochu piva, které jste mohli usrkávat i dobrou půlhodinku.

John si tu a tam oblékl hlídačskou uniformu s vyšším jménem MANNY, kterou našel mezi odpadky. Než se zostřila bezpečnostní opatření, chodíval do škol na rodičovské schůzky, kde po jejich skončení pomáhal uklízet. Jako zázrakem to nikomu nepřipadalo divné. Jen jednou se ho někdo zeptal: „Vy jste tu nový?“ John jen přikývl. A stačilo to. Pokaždé mu tam nabídli zbylé sušenky, a pokud se podávala káva v kelímcích, mohl si vzít i tu.

Jindy zase zašel na pohřební hostiny pořádané v sute-renech kostelů, ale pro takovou příležitost nosíval tma-vý střízlivý oblek, který si koupil za šest babek v charitě.

Byla to investice, která se rozhodně vyplatila. Po pohřbech se totiž podávala spousta dobrého jídla, většinou domácího, které měl zesnulý nejradši. Jenže žal občas nutil lidi k přejídání. Žal a také vědomí, že život jednou opravdu skončí. Pak přicházeli ke stolu s občerstvením opakovaně, aby se ujistili, že jsou ještě naživu. Na jednom pohřbu ale lidé neměli chuť k jídlu, a on pak mohl do party přinést alobalové misky plné salátu, zapečených těstovin se sýrem, podnos rostbífů, krutíky sendviče, nejruznější dortíky, a dokonce i plastové příbory. („Nechcete si to vzít domů?“ zeptala se ho žena, která rozdávala jídlo. „Aspoň se nám pak bude snadněji uklízet!“ A když jí John poděkoval, odpověděla: „Jistě. A upřímnou soustrast.“)

Bylo těžké zachovat jídlo pěkně nazdobené, když ho tak rychle cpal do igelitových tašek, ale většině party to nevadilo. Každý z nich se už dávno přestal o takové detaily starat. Tedy kromě Génia. Občas se choval jako batole a vadilo mu i to, když se jen dotýkaly různé druhy jídla. Jednou mu někdo nabídl, že mu koupí k obědu sendvič, a on odpověděl, že doufal spíš v tacos, které prodávají o kousek dál. A nakonec ho taky dostal. Toho dne totiž narazil na anděla v lidském těle. Většina lidí, které žádáte o peníze na jídlo, vás totiž ignoruje. Občas se stane, že když se zeptáte: „Nemáte nějaké drobné?“, odpoví vám: „Ne, díky.“ Ještě se přitom ušklíbne a dloubnou loktem člověka, který jde s nimi.

Parta chodívala žebrať obvykle kolem poledne. V noci byly ulice příliš plné a nebezpečné. Génius s Čarou postávali u nájezdů a výjezdů z dálnice. Když vás lidé viděli na takovém místě, obvykle se o vás báli a měli sklony si